

УДК 336.143.23:636.033(477)

ШУСТ О.А., д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ БЮДЖЕТНОЇ ПІДТРИМКИ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА УКРАЇНИ

Дослідження встановлено, що діючі заходи державної бюджетної підтримки вітчизняного АПК формуються по мірі необхідності, і тому не мають системного характеру. Слід визнати, що неефективними є не форми підтримки, а способи їх застосування за умов нееквівалентних міжгалузевих відносин, недосконалої організаційно-економічного механізму в галузі, відсутності відповідного контролю у фінансовій сфері.

Сільськогосподарські підприємства можуть одержати компенсацію відсоткової ставки по кредитах у національній або іноземній валюті, що надається (відповідно до Постанови Уряду № 96 від 7 лютого 2011 р.) на конкурсній основі. За період 2007–2009 рр. здійснюється компенсація ставок по кредитах як у національній, так і в іноземній валюті згідно із підписаними договорами, а у 2010 р. – за умови, що сума відсотків за використання кредитів і за додатково підписаними договорами, предметом яких є надання банківських послуг, не перевищує в національній валюті 25% річних, а в іноземній – 16% річних, відповідно в національній валюті 21%, в іноземній – 13% річних. Слід зазначити, що Постановою Кабінету Міністрів України (№ 96 від 7 лютого 2011 р.) передбачається розподіл коштів на компенсацію відсоткових ставок через конкурсні комісії, що в реальності для більшості сільгоспвиробників закриває доступ до цієї програми.

Проаналізувавши вплив державної підтримки на вирощування молодняка великої рогатої худоби, можна зробити висновок, що дотації та доплати знижують збитковість галузі. Так, за підвищених доплат 2008 р. збитковість становила лише 4,3%, а за їх обмеження у 2010 р. – збільшилася до 29,8%.

Проведені розрахунки свідчать, що операційний прибуток від імпортозаміщення становить майже 573,9 млн грн, або 71,7 млн дол. США. Ця тенденція посилиться за умови впровадження у галузь нових ресурсозберігаючих технологій для вирощування та відгодівлі худоби, стимулювання виробництва, захисту товаровиробників за допомогою митних заходів від імпорту субсидованого м'яса.

Удосконалення системи прямої бюджетної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, у тому числі м'ясного скотарства, пропонується здійснювати на договірних умовах надання підтримки, за якими кошти виділятимуться лише за умови виконання товаровиробниками певних зобов'язань перед державою.

За нинішніх умов одним із важливих напрямів державної підтримки має стати лізинг племінної худоби, що допоможе товаровиробникам досліджуваної галузі, які перебувають у складному фінансовому стані, отримати доступ до маточного поголів'я. Щоб уникнути монополізму постачальників племінної худоби та сучасної техніки, слід розвивати конкуренцію серед лізингових операторів. Як переконують результати дослідження, відбір лізингових операторів для галузі м'ясного

скотарства необхідно проводити на конкурсній основі серед юридичних осіб, включаючи підприємства-виробники, які пропонують найприйнятніші умови, зокрема свою фінансову участь у державних лізингових операціях. Можливим є також використання лізингового фонду – передача частини його коштів на конкурсній основі безпосередньо лізингоодержувачам (господарствам з вирощування великої рогатої худоби) з тим, щоб вони могли впливати на ресурсний ринок, брати участь у конкурсному відборі лізингових операторів і виборі постачальників.

Важливим напрямом державної підтримки розвитку м'ясного скотарства має стати відтворення стада. Нинішня система ціноутворення не дає змоги визначати ціну племінної худоби залежно від якості племінного матеріалу. Тому пропонуємо ввести систему диференціації мінімальних цін залежно від якості племінного матеріалу через підвищення рівня рентабельності. З метою нарощування поголів'я молодняку для заміни та збільшення чисельності корів доцільно ввести стимулювання у вигляді видачі субсидій (премій): за реалізацію (або вирощування) телиць віком до року – по 5 грн за кілограм живої маси, телиць 1 року та старше – по 7 грн за кілограм живої маси.

Одним із заходів, що сприятиме відродженню м'ясного скотарства, є удосконалення системи оподаткування, насамперед, податку на додану вартість. Відомо, що однією з основних форм державної підтримки виробників м'яса залишається «нульова» ставка ПДВ за реалізації тварин живою масою на м'ясопереробні підприємства і пов'язаний з нею механізм дотації сільськогосподарських товаровиробників за рахунок повернення сум ПДВ.

Дієвим заходом відродження м'ясного скотарства є також кредитування операцій із придбання великої рогатої худоби, за якими інвестиційні кредити надаються на придбання племінного молодняку вітчизняним господарствам (племінним заводам і репродукторам, регіональним племінним підприємством) і зарубіжним постачальникам, які є членами асоціацій чи союзів або професійними експортерами племінних сільськогосподарських тварин; товарного молодняку, який не має племінного свідоцтва і використовується виключно з метою формування основного стада, а його придбання можливе лише у вітчизняних постачальників. При цьому інвестиційні кредити надаються на термін до 5-ти років із можливим пільговим періодом погашення основної суми кредиту – до 24 місяців від дати видачі; сплата відсотків і основного боргу по кредиту здійснюється щомісячними або щоквартальними платежами; максимальна сума кредиту становить не більше 80% від договірної (контрактної) вартості закупленого молодняку тварин, а не менше 20% оплачується позичальником за рахунок власних коштів. Забезпеченням кредиту, який надається після переходу до позичальника права власності на молодняк тварин, є застава придбаного за рахунок кредитних коштів молодняку тварин.

Наступним важливим напрямом державного економічного регулювання є опрацювання механізмів ринкового страхування, яке нині лише зароджується і практично не впливає на ситуацію у галузі. Використовуючи світовий досвід та практику вітчизняного страхового ринку, пропонується для впровадження використати новий вид страхового продукту – програму страхування

сільськогосподарських тварин «Корівка». За цією програмою на страхування приймається велика рогата худоба віком від 6 місяців до 15 років за категорією вгодованості не нижче середньої (корови – телиці, нетелі), що належить громадянам.

Будь-які удосконалення кредитного механізму в м'ясопродуктовому підкомплексі не забезпечать позитивних результатів, якщо не вирішити проблему підвищення дохідності виробників продукції. Основним завданням фінансового оздоровлення досліджуваної галузі є відновлення платоспроможності товаровиробників, що забезпечить для виробників звільнення від арешту (блокування) рахунків у банку, припинення нарахування пені і штрафів по боргах, які утворилися. У сукупності це забезпечить доступність кредитних ресурсів і можливість здійснення товаровиробниками нормальної виробничо-господарської діяльності, а для кредиторів – поступове, гарантоване повернення боргів.

УДК 338.43.02(477):338.242/.246

ВИХОР М.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Необхідність розробки механізму ефективної реалізації аграрної реформи в Україні є, на думку багатьох фахівців, одним із ключових завдань вітчизняної економічної науки і практики. Основний зміст аграрної реформи викладений у ряді законодавчих і нормативних актів України, починаючи від Постанови Верховної Ради УРСР від 18 січня 1990 року «Про земельну реформу», закінчуючи Законом України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року та «Державною цільовою програмою розвитку українського села на період до 2015 року». Цими документами визначена голова мета аграрної реформи суть якої полягає у забезпеченні життєздатності сільськогосподарського виробництва, його конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринку, гарантуванні продовольчої безпеки, збереженні селянства як носія української ідентичності, культури і духовності.

Але реальна практика реалізації аграрної реформи свідчить, що її результати часто далекі від задекларованої мети. Наприклад, метою розпаювання і приватизації земель сільськогосподарського призначення було зробити селянина ефективним власником. Насправді відбулося фактичне відчуження селянина від землі і концентрація її через оренду в руках великих агрохолдингів, які не несуть ніякої відповідальності за нещадну експлуатацію землі ні перед власниками, ні перед державою. Більше того, очікуване зняття мораторію на купівлю-продажу землі приведе до монополізації власності на неї в руках тих же агрохолдингів або структур, які за ними стоять. А це вже пряма загроза продовольчій і національній безпеці, збереженню українського селянства, що повністю суперечить меті аграрної реформи.

Однією із причин невідповідності між цілями аграрної реформи і фактичними результатами є, на наш погляд, відсутність у державі ефективних інституційних